

[Undervisningsministeren.]

en lærlingeuddannelse. Af hensyn til disse unge, der sikkert i stadig større tal vil søge til byerne, er det efter henstilling fra Grønlands landsråd foreslået, at bestemmelsen i lærlingelovens § 1, stk. 1, 1. og 2. punktum, om kontraktpligten først træder i kraft i Grønland 5 år efter, at loven i øvrigt sættes i kraft i Grønland.

Såfremt den omhandlede bestemmelse blev sat i kraft straks sammen med loven i øvrigt, ville det nemlig føre til, at disse unge med mindre gode forkundskaber ikke ville kunne beskæftiges med fagligt arbejde, og man ville dermed praktisk taget afskære dem fra at få passende beskæftigelse på de trods alt forholdsvis få arbejdspladser i Grønland. Følgen ville blive store sociale vanskeligheder, som det tværtimod er opgaven at undgå.

I overensstemmelse med lærlingerådets opfattelse har jeg under hensyn til den afgørende betydning, som den nævnte kontraktpligt har som værn for den egentlige lærlingeuddannelse, ikke anset det for forsvarligt at foreslå en generel dispensation fra bestemmelsen for Grønlands vedkommende. Såvel lærlingerådet som Grønlands landsråd har imidlertid tiltrådt den foreslåede mellemløsning, hvorefter bestemmelsen om kontraktpligten først træder i kraft efter 5 års forløb. Det er herved forudsat, at man i løbet af disse år vil søge den almindelige skoleuddannelse forbedret, således at de unge bliver i stand til at påbegynde en egentlig lærlingeuddannelse.

Den fremtidige administration af lærlingeloven i Grønland vil — såfremt forslaget vedtages — henhøre under undervisningsministeriet, men det er aftalt med ministeriet for Grønland, at dette ministerium indtil videre søger de fornødne bevillinger til dækning af de udgifter, der er forbundet med iværksættelse af den faglige uddannelse i Grønland. Disse udgifter vil stort set alene vedrøre foranstaltninger til gennemførelse af selve den faglige uddannelse af lærlinge i Grønland, og udgifternes størrelse vil i hvert fald foreløbig kun i meget beskeden omfang blive påvirket af lærlingelovens ikrafttræden i Grønland, idet en faglig uddannelse for de unge i Grønland under en eller anden form — enten i Grønland eller hernede — nødvendigvis må etab-

leres og alligevel må udbygges i stigende omfang.

Jeg vil gerne til sidst tilføje, at såvel Grønlands landsråd som lærlingerådet har anbefalet det foreliggende forslag, og at Grønlands landsråd af hensyn til de mange unge uddannelsessøgende har henstillet, at den nye ordning sættes i kraft snarest muligt. Jeg håber, at jeg med den redegørelse, jeg her har søgt at give, har understreget, hvor betydningsfuldt det er, at der med gennemførelse af denne lov skabes grundlag for en udbygning af den faglige uddannelse i Grønland.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til nationalbankens repræsentantskab (i stedet for Chr. Christiansen).

(Jfr. tidenden sp. 2893).

Valgt blev: *Horn*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 108) findes i tidenden sp. 3831, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 445).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de 5 følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Tredje behandling af forslag til lov om pris- og avancestop.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 101) findes i tidenden sp. 3831, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 445).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Tredje behandling af forslag til lov om indseende med priser.

Anden behandling af lovforslaget (nr. 14) findes i tidenden sp. 3831, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 449).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Tredje behandling af forslag til lov om udbyttebegrænsning m. v.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 102) findes i tidenden sp. 3832, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 445).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Tredje behandling af forslag til lov om ændringer i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 107) findes i tidenden sp. 3832, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 445).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Tredje behandling af forslag til lov om beregning af et reguleringspristal.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 93) findes i tidenden sp. 3832, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 451).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget til forslag til lov om indseende med priser sattes først til forhandling.

Aksel Larsen: Jeg har ved anden behandling af lovforslaget bebudet, at jeg ville komme med et ændringsforslag til tredje behandling, og det ændringsforslag, jeg stiller, vedrører et spørgsmål, som vi — i modsætning til så mange andre spørgsmål — har haft en virkelig drøftelse om i udvalget vedrørende forslag til lov om indseende med priser. Det er et ændringsforslag til § 6, den paragraf, hvori man op-

regner lovens straffebestemmelser og fortæller, at overtrædelse af de i henhold til loven fastsatte bestemmelser straffes med bøde eller hæfte.

Det siges i § 6, stk. 2:

„På samme måde straffes den, der undlader at meddele oplysninger, som afkræves ham i henhold til § 5, jfr. monopollovens § 15.“

Efter at det på den måde er fastslået, at personer, der er skyldige på den ene eller anden måde, kan blive straffet med bøde eller hæfte, bestemmer stk. 4 i samme paragraf:

„Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, andelsselskab eller lignende, kan bødeansvar pålægges virksomheden som sådan.“

Det er umuligt for mig, uanset hvad justitsministeriets lovkontor har sagt eller mener, at opfatte dette stk. 4 anderledes, end at hvis overtrædelse er begået af et sådant selskab, pålægges bødeansvaret virksomheden som sådan. Det må betyde, at det ikke er ubetinget afgjort, at bødeansvar skal pålægges de personer, som har begået de pågældende lovovertrædelser. Det kan være rigtigt, at der ikke kan være noget i vejen for at pålægge de pågældende bødeansvar, men på den anden side forekommer formuleringen mig temmelig meningsløs, og jeg er af den opfattelse, at bestemmelsen bør formuleres:

„Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, andelsselskab eller lignende, kan bødeansvar også pålægges virksomheden som sådan.“

Jeg mener altså, det bør fastslås, at selv om der kan være enkeltpersoner i den pågældende virksomhed, der har det konkrete ansvar for, at der er begået lovovertrædelser, så bør også virksomheden som sådan kunne straffes. Som reglen er formuleret i lovforslaget som vedtaget ved anden behandling, kan jeg ikke se andet, end at den åbner mulighed for, hvis overtrædelsen er begået i eller af et sådant selskab, at de enkeltpersoner, der egentlig har det kon-

[Aksel Larsen.]

krete ansvar, kan slippe for straf, og det mener jeg ikke de bør. Derfor har jeg stillet dette ændringsforslag om, at der i stk. 4 efter ordet „bødeansvar“ indføjes ordet „også“.

Jeg kan absolut ikke acceptere den forklaring, vi i udvalget har fået om, at hvis man indføjer dette „også“, så vil det svække lovforslagets straffebestemmelser. Jeg mener tværtimod, det vil skærpe straffebestemmelserne. I øvrigt har vi jo fra den højtærede handelsminister fået et svar, der må formenes at være udarbejdet i samarbejde med justitsministeriet eller justitsministeriets lovkontor, gående ud på, at det vil ofte være svært i et sådant selskab at finde frem til den eller dem, der har det konkrete, personlige ansvar for lovovertrædelsen. Dette kan jeg ikke acceptere. Jeg tror ikke, at et selskab som abstraktion kan begå en lovovertrædelse, uden at der er nogle personer, der har ansvaret for det, og derfor mener jeg, man må sikre sig, at stk. 4 er affattet således, at man i givet fald, hvor det drejer sig om et aktieselskab eller lignende selskab, kan straffe såvel selskabet som de personer, der har det konkrete ansvar.

Derfor anbefaler jeg ændringsforslaget til vedtagelse.

Handelsministeren (Bawnsgaard): Det af mindretallet stillede ændringsforslag kan regeringen ikke modtage. Jeg gjorde allerede ved anden behandling opmærksom på, at en sådan ændring efter min opfattelse ville svække loven, og der kunne måske opstå tvivl om, hvorvidt der skulle være gjort personligt ansvar gældende, for at der også kunne gøres selskabsansvar gældende. Jeg kan kun gentage, at det er en opfattelse, der deles af justitsministeriets lovkontor, og jeg må derfor afvise ændringsforslaget.

Axel Kristensen: Mit parti vil stemme imod det af det ærede medlem hr. Aksel Larsen stillede ændringsforslag til forslag til lov om indseende med priser.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslaget.

Ændringsforslaget

forkastedes med 153 stemmer mod 9; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Lovforslagene som helhed sattes derefter til forhandling.

Hans Rasmussen: Jeg skal ikke her ved tredje behandling komme ind på dybtgående betragtninger vedrørende det sæt lovforslag, som det er hensigten i dag at færdigbehandle. Jeg havde både ved første og ved anden behandling lejlighed til grundigt at omtale lovforslagene og deres fremtidsperspektiver. Blot skal jeg understrege, at lovforslagene efter min opfattelse vil kunne medvirke til at løse hovedproblemet med hensyn til betalingsbalancen og de valutariske forhold.

Det har under behandlingen såvel i udvalg som i salen af disse forslag været anført, at det havde været mere rimeligt, om hvert af lovforslagene var blevet behandlet for sig; det er jeg afgjort ikke enig i. Motiveringen for socialdemokratiet til efter forliset af organisationernes forhandlinger om arbejdsmarkedet at gå ind for en helhedsløsning var netop, at vi ikke først ønskede isoleret at løvfe en løsning for arbejdsmarkedet for derefter at lade andre gruppedannelser opnå gevinster, der lå langt ud over, hvad lønmodtagerne var i stand til at kunne opnå, når deres problemer var færdigbehandlet.

Det centrale for regeringspartierne har været, at vi samtidig med løsningen af arbejdsoverenskomsterne også fik at vide, hvorledes de øvrige spørgsmål inden for det økonomiske liv i Danmark ville blive løst. Socialdemokratiets hovedformål var at sætte ind for de lavtlønnede, for kvindernes dyrtidstillæg samt for bibeholdelse af den automatiske dyrtidsregulering, hvilket var særlig vigtigt, når overenskomsten skulle løbe over en længere periode; endelig var det ønskeligt at give en skitse til en efterlønsordning. Dette findes i lovforslaget om de kollektive overenskomster, og samtidig er der i andet overenskomstår sikret et beløb til mere generelle tillæg, hvis placering parterne må forhandle om.

Overenskomstsituationens løsning blev

[Hans Rasmussen.]

kædet sammen med en mere virkningsfuld kontrol med priser og avancer end gennem flere år samt med en udbyttebegrænsning og en reguleringsordning af tjenestemandslønningerne af samme karakter som for det private arbejdsmarked.

Hele denne stabiliserende karakter, som er hovedlinjen i samtlige lovforslag, giver os en stærk formening om, at den samfundsøkonomiske balance kan tilvejebringes med et ligeligt hensyn til de forskellige grupper fordelingspolitiske synspunkter. Det er ud fra denne grundopfattelse, helhedsordningen er blevet tiltrådt af socialdemokratiet, og vi kan fuldt ud bifalde ordningen i de lovforslag, hvori regeringen søger den gennemført. Jeg kan derfor anbefale, at man ved tredje behandling stemmer for samtlige fremsatte lovforslag, nemlig om forlængelse af kollektive overenskomster, om pris- og avancementstop, om indseende med priser, om udbyttebegrænsning, om tjenestemandslønningerne samt om reguleringspristallet.

Axel Kristensen: Det er med dyb beklagelse, vi må tage den politiske situation, der nu foreligger, til efterretning; det er klart, at der ikke kan opnås nogen ændring i den.

I befolkningen var der skabt et betydeligt håb om, at man ved et samarbejde kunne løse vore betydelige vanskeligheder, og man var jo enig om, hvad det var der var galt. Vor valutabeholdning kan ikke tåle at falde mere, end den er faldet, og der er ikke noget, der gør, at den skulle rette sig op af sig selv, tværtimod. Man var klar over, at opgangen i lønninger og priser, som ikke er nogen fordel, fordi det ikke er en reallønstigning, ødelægger vor konkurrenceevne ude i verden og giver et erhverv som landbruget, der skal eksportere under uhyre vanskelige vilkår, stadig dårligere muligheder for at klare sig. Man var enig om, at vi dårligt kunne tåle en overenskomststrid, der medførte en lang arbejdskamp, og at man derfor eventuelt måtte kunne gribe ind deri.

Men ud af alt dette er der kun kommet det resultat, at regeringspartierne med et ganske lille flertal antagelig kan gennemføre disse lovforslag. Jeg synes, det må siges at være et nederlag for den højtærede statsminister, der har vakt et håb om mulig-

heder for samarbejde og for forhandling, at han har bragt sig i den situation, at han ingen forhandlingsmulighed i virkeligheden havde. Det kan være, at der ingen anden mulighed var for ham i den stilling, han har som leder af et parti, der er så nært knyttet til fagforeningerne. Hertil kommer, at vi var afskåret fra at gå med, fordi vi mener, at lovforslagene ikke løser opgaven.

Alt det har vi påvist i de meget lange taler, vi alle sammen holdt i fredags og i tirsdags, og dem er der jo ingen grund til at gentage.

Det er nævnt, at denne gennemførelse sker på basis af de grønlandske stemmer. Det er klart, at vi fuldt ud anerkender grønlænderne som danske, og at de mennesker må have lov til at udøve deres grundlovsmæssige ret. Jeg synes alligevel, at den højtærede statsminister skulle have tænkt meget på, at han ved at gøre brug af de grønlandske stemmer får truffet afgørelser, hvorom der er stor strid i denne sal, i kraft af en vælgergruppe, som ikke kan have forudsætninger for at deltage i denne strid. Det er folkestyremæssigt set ikke nogen smuk løsning.

Vel, vi kan altså desværre ikke blive enige om en anden løsning, og vi kan egentlig kun ønske at få uret, det vil være det gunstigste for Danmark; for Danmark er det vigtigere, at det går godt, end at vi får ret. Men vi tror altså på, at vi får ret, ellers havde vi indladt os på et forlig på et andet grundlag.

Mit parti vil ud fra disse forudsætninger stemme imod lovforslaget om forlængelse af kollektive overenskomster, lovforslaget om pris- og avancementstop, lovforslaget om indseende med priser og lovforslaget om udbyttebegrænsning. Med hensyn til lovforslaget om tjenestemandslønningerne vil vi undlade at stemme, fordi det må være ganske klart, at tjenestemændenes løn må stige i overensstemmelse med den faktiske lønstigning i det private erhvervsliv. Det har jo hele tiden også været venstres forudsætning, og vi kan derfor ikke stemme imod, at de får deres part. Men vi kan heller ikke stemme for det, fordi vi mener, at helhedsløsningen er forkert.

Endelig vil vi stemme for forslag til lov om beregning af et reguleringspristal. Dette forslag er et led i sidste sommers forlig og

[Axel Kristensen.]

indeholder den klare og af venstre flere gange krævede sanering af pristallet der- ved, at skatter og afgifter tages ud af pristallet.

Poul Møller: På det konservative folkepartis vegne skal jeg meddele tinget, at vi ligesom venstre her ved tredje behandling vil stemme for lovforslaget om indførelse af et reguleringspristal. Det er et led i forsomerens politiske forlig, og det er vel det eneste blandt alle de lovforslag, som er til behandling i dag, der er noget positivt, noget sanerende i.

Vi vil undlade at stemme ved afstemningen over lovforslaget om tjenestemændenes reguleringstillæg, men vi vil stemme imod lovforslagene om forlængelse af kollektive overenskomster, om pris- og avancestop, om udbyttebegrænsning samt lovforslaget om indseende med priser.

Som motivering herfor skal jeg fremføre:

For det første, at regeringen har villet tvinge disse forslag igennem tinget uden realitetsforhandling og dermed tilsidesat hensynet til tinget, som på ny af denne regering er reduceret til at blive et ekspeditionskontor.

For det andet, at regeringen forinden lovforslagenes fremsættelse i tinget har afsluttet et forlig med en enkelt organisation, med LO, De samvirkende Fagforbund, hvorved den har givet denne enkelte organisation en urimelig stor magt og indflydelse på lovgivningsarbejdet og har afskåret sig selv fra at forhandle med oppositionen her i tinget.

For det tredje, at lovforslagene ikke rummer nogen helhedsløsning: dels er der ingen helhed, idet man ikke har forsøgt en ligelig hensyntagen til de forskellige interesser og erhvervsgrupper, dels er der ingen løsning i disse forslag på landets økonomiske problemer, idet det må forventes, at disse love absolut ikke kan eller vil føre til en dæmpning af inflationen, da de end ikke dæmper omkostningsstigningerne, således som det måtte forventes af dem.

For det fjerde at lovforslagene er ledsaget af en forøgelse af de offentlige udgifter med 1.700 mill. kr., hvilket har foranlediget regeringen til at stille forslag om en bunden opsparring, som burde være overflødig, og

som kun kan ødelægge de gavnlige virkninger af skatteomlægningen, som alle tilstræbte i fjor, og som kan hæmme den nødvendige private opsparring.

Og for det femte vil vi stemme imod, fordi vore egne forslag og synspunkter alle er blevet totalt afvist under udvalgsbehandlingen i løbet af 10 timer.

Derfor må regeringsflertallet alene påtage sig ansvaret for gennemførelsen, hvilket er så meget mere rimeligt, som det er den samme regering og det samme flertal, der siden novembervalget i 1960 har sat de gode tider over styr. Vor kritik, vore advarsler og vore forslag er alle blevet totalt afvist. Vi kan derfor ikke dele det ansvar, som nu alene må hvile på dem, der har bragt landet ud i stigende vanskeligheder, og som nu ønsker at tage ansvaret for en lovgivning, der formentlig vil føre os ud i endnu større vanskeligheder.

Helge Larsen: Det økonomiske råds formandskab gav som bekendt i sin beretning til regeringen af 18. december 1962 en klar redegørelse for de økonomiske problemer, som samfundet ville stå overfor i forårsmånederne 1963. Formandskabet henstillede, at man søgte tilvejebragt en samlet løsning på alle disse problemer.

For det radikale venstres vedkommende var det en naturlig ting at medvirke til, at en sådan helhedsvurdering kunne blive lagt til grund for de beslutninger, vi skulle tage i forårsmånederne. Med de forslag til en helhedsløsning, som foreligger fra den høje regerings side, er der efter mit partis opfattelse taget et sådant hensyn og anlagt en sådan helhedsvurdering. Man søger at holde indkomstforøgelserne inden for de meget snævre rammer, som produktionsfremgangen i 1963 betinger, når vi samtidig skal standse tilbagegangen i valuta-beholdningen og gerne bringe beholdningen til at vokse inden for dette år. Der er i helhedsløsningen — hvilket mit parti har lagt vægt på — taget et socialt hensyn til de lavt lønede og de socialt svageste stillede, og der er anlagt en helhedsbetragtning, der bevirker, at der fra alle sider i samfundet vil blive taget hensyn til den, ligesom det ved lovforslagene er sikret, at vi ikke til foråret kommer ud i en storkonflikt, men får arbejdsfred i de kommende 2 år.

[Hølge Larsen.]

Ud fra disse synspunkter anbefaler mit parti at stemme for de lovforslag, vi her har til tredje behandling: lovforslaget om forlængelse af kollektive overenskomster, forslaget til lov om pris- og avancement, forslaget til lov om indseende med priser, lovforslaget om udbyttebegrænsning, forslaget til lov om ændringer i tjenestemandsløven og forslaget til lov om beregning af et reguleringspristal.

Aksel Larsen: Efter regeringspartiernes vaklen mellem valglyst og valgfrygt er vi nu nået dertil, at de vil forsøge med deres egne plus den højtærede Grønlandsministers stemme at føre den såkaldte helhedsløsning igennem.

Helheden er det ganske vist svært at få øje på. Naturligvis kan ingen fratage regeringen retten til at fremsætte 12 lovforslag og til dem koble 3 tidligere fremsatte lovforslag samt kalde dette en helhed, selv om den økonomiske forbindelse mellem dem er mere eller mindre vanskelig at få øje på. Det lyder jo i hvert fald godt og beslutsomt at sige helhedsløsning. Men nogen løsning for landets økonomiske, statens finansielle, erhvervslivets produktionsmæssige og befolkningens sociale problemer er det jo alligevel ikke. Den såkaldte helhedsløsning må nærmest karakteriseres som en falsk varebetegnelse; nødløsning ville være det rigtigere ord.

Det må jo ikke glemmes, at i juni måned i fjor vedtoges i uskøn enighed mellem regeringspartierne og venstre og de konservative forliget om omsætningsafgiften med tilbehør, og at alle 4 partier om dette forlig erklærede, at det ville bringe alle landets økonomiske vanskeligheder ud af verden og på ny gøre gode tider bedre. Ganske vist blev disse erklæringer afgivet under forudsætning af, at Danmark sammen med England og Norge meget snart blev medlem af fællesmarkedet, men også dette erklærede man for sikkert, ligesom man hævdede, at netop medlemskab af Romunionen var vejen ud af alle de vanskeligheder, som muligvis alligevel ikke blev overvundet ved forliget om omsætningsafgift, om begrænsning af byggeriet, om forøgelse af militæruddgifterne og om pengeudpumpning gennem direkte skattelettelser.

Nu kan naturligvis den højtærede statsminister udtale sig, som om han stadig håber på en snarlig genoptagelse af forhandlingerne i Bruxelles og på et lige så snarligt positivt resultat af dem; men selv den højtærede minister tror jo ikke på den snak. I hvert fald gik regeringen allerede i januar — et halvt år efter aftalen om omsforliget og 5 måneder efter omsætningsafgiftens ikrafttræden — i gang med at forberede det nye økonomiske og skattemæssige forlig, denne gang under navnet helhedsløsning. Det var en praktisk erkendelse af, at forliget af i fjor nærmere havde bragt landet fra dynen og i halmen, end det havde gjort trekvartdårlige tider bare halvgode.

Det lød stærkt og flot, da statsministeren allerede onsdag aften den 27. februar efterlyste et alternativ til regeringens såkaldte helhedsløsning og bebredede de partier, der ikke deltager i regeringen, at de ikke fra mandag til onsdag havde fremlagt en fuldt færdig plan til løsning af landets økonomiske problemer. En sådan plan kunne imidlertid ikke godt være et alternativ til regeringens 12 eller 15 lovforslag, hvoraf i hvert fald de to var forfattet af venstre og de konservative i juni måned i fjor, eftersom den påståede helhedsløsning netop ikke er en plan for en konstruktiv økonomisk politik. En sådan konstruktiv økonomisk politik er vanskeliggjort ved de alvorlige fejl, der blev begået ved forliget i fjor, og som regeringen og de borgerlige oppositionspartier i fællesskab må dele ansvaret for, selv om begyndelsen til den uheldige økonomiske udvikling blev gjort, da regeringen ikke alene lod stå til i foråret 1961, men direkte stod fadder til den mest alvorlige pengeudpumpning, nemlig den, der blev iværksat gennem tilskudsordningen for landbruget, der ikke alene ikke modsvarede af en reel produktionsforøgelse, men modvirkede den nødvendige omlægning og forbedring af såvel landbrugets produktion som dets eksport.

Vort parti modsatte sig denne politik og foreslog støtte til landbrugets rationalisering, produktionsomlægning og forbedring. Vi gjorde opmærksom på, at den inflatoriske udvikling i øvrigt måtte standses, således at erhvervslivets omkostninger ikke stadig steg, og således at formindskelsen i pengenes købekraft ikke fortsatte. De

[Aksel Larsen.]

fire forligspartier var imidlertid tilfredse med deres egen umulige plan til standsning ikke af prisernes, men af pristallets stigning, og de forregnede sig her som på andre områder. Konsekvent ulogiske som de er, har de med bistand af villige nationaløkonomer jamret over, at januarpristallets stigning medfører løntillæg, som er mere end beskedne i forhold til prisernes himmelflugt. Vi kan jo konstatere, at omsætningsafgiften på 9 pct. i engrosledet, der har bevirket forholdsvis langt større prisstigninger, ikke har rettet landets økonomi op, men ganske vist flyttet en væsentlig del af skatternes vægt over fra det direkte til det indirekte område, hvilket også er VK-politikens hensigt og mål.

Regeringen foretrak dette fremfor at samarbejde med os om en effektiv skatteletning, indførelse af kapitalvindingsskat og forberedelse af en skattereform med afskaffelse af skattefradragreglen og indførelse af kildeskat. Måske skal vi indrette os efter, at når vi foreslår noget, der er i overensstemmelse med socialdemokratiets højtideligt kongresvedtagne program, så er den socialdemokratiske folketingsgruppe ikke hjemme.

Vi anser det i enhver henseende for en ulykke, at regeringen ved forliget i fjor forpligtede sig til at skære det offentlige byggeri og den offentlige anlægsvirksomhed meget betydeligt ned og anvende de derved sparede penge til forøgelse af de valutaslugende militærudgifter. Man burde være gået den modsatte vej. I den forbindelse være det sagt, at når de konservative nu taler så hidsigt om besparelser uden at kunne eller ville anvise konkrete besparelsesområder, så burde man være opmærksom på, at det for samfundet i almindelighed og for valutaen og produktionen i særdeleshed ville være gavnligt, ja, at det i virkeligheden er en tvingende nødvendighed, at skære militærudgifterne meget betydeligt ned som en foreløbig indledning til den afrustning af vort land, som må og vil komme, men som vort parti desværre foreløbig er det eneste, der har fornuft til at foreslå.

Det er naturligvis et fremskridt, at regeringen nu endelig efter så længe at have vendt det døve øre til vore forslag vil

gennemføre en lovgivning om midlertidigt pris- og avancestop og en betydelig skærpelse af det spagfærdige forslag om indseende med priser, vi fik i september. Hvis administrationen af disse love bliver af samme art som lovforslagernes formulering, vil en del være vundet.

Men ved siden af lovforslagene om fortsat kontant støtte til landbrugets traditionelle produktion og om forskellige andre former for støtte, herunder forhøjede priser på hjemmemarkedet, er der jo ingen tvivl om, at den hule helhedsløsnings afgørende foranstaltning er lovforslaget om forlængelse af de kollektive overenskomster.

Så selvmodsigende, man kunne vente det, har Landsorganisationens formand, hr. Eiler Jensen, på informationsmødet i Odense forklaret, at han og den øvrige LO-ledelse er utilfredse med lovforslaget, ja, at de er principielle modstandere af det, men at de alligevel er glade for det, eftersom det fritager fagbevægelsens ledere for at anvende fagbevægelsen til det, den er skabt til. Hr. Eiler Jensen gav endvidere den forklaring, at Arbejdsgiverforeningen sikkert har spekuleret i, at regeringen ikke ville gribe ind — ja, det sagde han virkelig, hvis jeg da skal tro Aktuelt's referat. Som enhver ved, har Arbejdsgiverforeningens ledelse imidlertid i mindst 3 måneder haft sikkerhed for, at regeringen på den ene eller den anden måde ville klare overenskomstsituationen for den og for LOs ledelse. Formodentlig har samme ledelse kalkuleret med, at regeringen jo nok ville slutte forlig med VK-partierne, som den gjorde i fjor, og at den, hvis regeringens oplæg ikke var helt tilfredsstillende, sin vane tro ville give de fornødne indrømmelser til venstre og de konservative. At der så ikke bliver noget forlig er en anden sag og har formodentlig sin naturlige forklaring i, at VK-partierne øjner valget nærmere sig og derfor ikke ønsker noget formelt medansvar.

Naturligvis kan ingen fritage regeringen for hovedansvaret for den økonomiske udvikling i det omfang, denne økonomiske udvikling skyldes regeringens og folketingets aktivitet og passivitet, men på den anden side forekommer det mig en smule urimeligt, at det ærede medlem hr. Poul Møller

[Aksel Larsen.]

nu giver regeringen hele æren eller vanæren for den økonomiske udvikling. Så vidt mig bekendt var venstre og de konservative med det ærede medlem hr. Poul Møller som særdeles aktiv deltager i hvert fald med til at lave forliget om omsætnings-skatten og de øvrige foranstaltninger i fjor; men altså, venstre og de konservative vil af forskellige grunde, men altså også af partitaktiske grunde og af hensyn til det sig nærmende valg stemme imod regeringens lovforslag. Det er naturligvis noget, venstre og de konservative må tænke på. Det kommende valg bevirker, at de, så vidt det er gørligt, må stemme imod, hvad regeringen er kommet med her, men det betyder jo ikke, at lovforslaget om forlængelse af de kollektive overenskomster er noget godt.

Den høje regering har selv i de beskedne forklaringer, vi har fået fra den, erkendt, at den ikke aner, hvad lovforslaget om kollektive overenskomsters forlængelse vil betyde i praksis, hvor langt de 68 millioner til de lavtlønnede rækker, eller hvad de 139 millioner, der skal lægges på til næste år, skal bruges til. Det samme gælder formanden for LO, hr. Eiler Jensen. Hvis jeg skal tro, hvad der er refereret i Aktuelt fra informationsmødet i Odense, har Eiler Jensen direkte sagt, at det er umuligt at sige noget om, hvilke satser man finder frem til. Eiler Jensen tilføjede ifølge Aktuelt's referat, at tillæggene skal gives til de overenskomstmæssige lønninger, således som det altid er tilfældet, og han sagde:

„Det betyder, at alle fag og næsten alle grupper, der har overenskomstmæssige tidlønninger, vil kunne få andel. Men effektiviteten vil være forskellig og stærkest for dem, der er på eller nær de overenskomstmæssige lønninger.“

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at hvis det er så langt et stykke, må det være et citat.

Aksel Larsen: Jeg beder undskyldte, at jeg glemte at bede om tilladelse til at citere.

Det, jeg læser ud af det, er, at Eiler Jensen fortæller, at langt flere, end folketinget har kunnet gå ud fra, skal have del i de 68 millioner, der skal bevilges til de lavt-

lønnede. Det vil igen sige, at de lavtlønnede kommer endnu længere fra de nødvendige 275 kr. om ugen, som Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund under ledelse af Alfred Petersen har erklæret måtte være minimum.

I øvrigt er jeg nødt til at komme med yderligere en bemærkning til hr. Eiler Jensens tale. Han sagde — og jeg beder om tilladelse til at citere, det er ganske kort —:

„Der er mærkværdigt nok fra modstanderes side opkastet tvivl om, hvorvidt den lønforhøjelse, der indebæres i de 60 mill. kr., også skal gælde næste år! Det er komplet ubegribeligt.“

Det kan da ikke være ubegribeligt for nogen af os her i folketinget, for da jeg havde gjort opmærksom på lovforslagets uheldige affattelse, gjort opmærksom på, at det i hvert fald og i bedste fald kunne misforstås, erkendte regeringen, at dette var rigtigt og kom med et ændringsforslag, der blev vedtaget ved anden behandling. Så når hr. Eiler Jensen ikke kan begribe det, må det være hans begribelse, der er noget i vejen med.

I øvrigt er det, som enhver ved, min og mit partis mening, at i denne sag burde regeringen ikke have bebudet indgriben. Den burde tværtimod have gjort Arbejdsgiverforeningen klart, at den selv kom til at klare sagerne med fagforbundene. Så ville vi sikkert have fået realitetsforhandlinger, og jeg er ikke i tvivl om, at så ville fagforbundene have opnået mere til deres medlemmer, end der opnås gennem det, regeringen her har foreslået.

Må jeg i denne forbindelse sige, at det synes, som om regeringen er gået ud fra den beregning, de 3 vise mænd, det økonomiske råds formandskab, har gjort, ifølge hvilken man ikke skulle kunne regne med mere end højst 4 pct.s produktionsfremgang i året 1963. Nu er nationaløkonomer jo ikke altid enige, og statistik kan bruges til mange ting, men jeg har bemærket, at de statistiske medarbejdere i Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund i hvert fald er kommet til et andet resultat end formandskabet. De regner med, at produktionsfølgelsen i 1963 antagelig vil komme op på 6 pct., og hvis denne beregning er rigtig, og jeg har lige så megen grund til at fæste lid til den som til formandskabets beregninger,

[Aksel Larsen.]

så vil der kunne blive adskilligt mere, selv om man kun regnede med, at arbejderne måtte have en forholdsmeæssig del af produktionsforøgelsen. Nu regner jeg faktisk med, at arbejderne burde have en større del af produktionsforøgelsen end gennemsnittet, for det, det drejer sig om her, er jo — undskyld, at jeg tillader mig en marxistisk vending — spørgsmålet om profittatens størrelse; det er den, man slås om, når fagbevægelsen rejser sine lønkrav, når arbejderne bereder sig til faglig kamp, og jeg er altså både af den ene og den anden grund ikke i tvivl om, at regeringens tilbud til arbejderne ligger i underkanten. Det burde have været bedre, og i alt fald er jeg også af den opfattelse, at fagbevægelsen, hvis den var blevet brugt, som fagbevægelse bør bruges, kunne have skaffet mere.

Vi må af disse grunde stemme imod det foreliggende lovforslag nu ved tredje behandling, og lad mig så samtidig sige til Landsorganisationens formand, hr. Eiler Jensen, at han kan godt være konsterneret, som han gav udtryk for i Odense, i anledning af, at det kun er dem, der er utilfredse, der finder blyant og papir frem og sender henvendelser ind såvel til de faglige ledere som til folketing og regering. Nu er det vel i og for sig naturligt, men jeg kan jo huske, hvordan det var for et par år siden, da pludselig rent spontant, jeg tror det var 29 fagforbunds hovedbestyrelser, fandt ikke blyant, men skrivemaskiner og papir frem og sendte henvendelser til forligsmanden, hvori de indtrængende bad ham om at genoptage mæglingen og stille forligsforslag.

Dengang var det altså muligt, men det forekommer mig, at det heller ikke var synderligt spontant. Den omstændighed, at der i meget ringe grad — om overhovedet — har været henvendelser fra danske arbejdere eller fra underorganisationer i fagbevægelsen, hvori man har givet udtryk for tilfredshed med det, vi her behandler, tror jeg nok, man har lov til at opfatte sådan, at tilfredsheden kan man have på et meget, meget lille sted. Jeg røber jo ikke nogen hemmelighed, når jeg siger, at en væsentlig del af de ærede medlemmer i denne sal har slået sig til tåls med, at forslaget må være godt og tilfredsstillende, for der var ingen kæmpe-

demonstrationer uden for vinduerne. Nu er det jo ikke altid, der kommer kæmpedemonstrationer foran Christiansborg, men jeg tror, man kan opfatte den omstændighed, at sådanne demonstrationer ikke har fundet sted, derhen, at arbejderne i dette land i den givne situation, trist nok, siger til sig selv: der er åbenbart intet at gøre; regeringen og socialdemokratiet vil spise os af med dette, og så må vi jo hellere gemme vore kræfter og vor vrede til den tid, som kommer, hvor vi skal se i hvert fald at sætte nogle anstændige lapper på loven om kollektive overenskomster og skaffe os nogle løntillæg og nogle andre forbedringer, ud over hvad regeringen og folketingsflertallet her under os. At noget sådant er muligt, ved vi, og vi ved i særdeleshed, at det er muligt og stemmer overens med loven og med de kollektive overenskomster, i hvert fald hvad angår de fag, der har et bevægeligt lønssystem; men jeg skulle tro, at det bliver uundgåeligt, at man også i andre fag, og måske særlig fra de lavtlønnedes side, melder sig og forlanger noget, ud over hvad der her bliver givet; den fortvivlende måde, hvorpå man laver det hele ved at bevilge 68 mill. kr. en bloc nu og så 139 mill. kr. en bloc til næste år og siger: så må andre hitte ud af, hvordan de skal fordele — giver alle muligheder for utilfredshed og slagsmål og bevirker, at de, som med rette vil mene, at de bliver forfordelt ved denne fordeling, må have ret til at forsøge at skaffe sig forbedringer på anden måde.

Hvad angår lovforslaget vedrørende tjenestemandslønninger, er vi naturligvis tilfreds med, at man nu vil foretage en omend beskeden forhøjelse af de laveste tjenestemandslønninger. Vi er opmærksom på, at dette kun er gør ligt ved hjælp af en lov, og derfor må vi have denne lov; men vi er samtidig opmærksom på, at det, hvad angår dyrtidsportioner til tjenestemændene i øvrigt, er noget, der må og skal klares gennem forhandlinger mellem den højtærede finansminister og tjenestemændenes organisationer. Vi kan ikke se, at der ved denne lov, når den altså er vedtaget, er sat bom for, at tjenestemændene kan melde sig og fremsætte deres ønsker — og så håber vi, at der bliver taget hensyn til dem.

Vi kan derimod ikke stille os velvilligt

[Aksel Larsen.]

over for lovforslaget om ændring i pristalsberegningen, og det skyldes ikke bare, at det er en ordning, som er aftalt i fjor ved omsforliget, men også, at vi er af den mening, at det stiller arbejderne ringere, end de i forvejen er stillet, når det drejer sig om at få en vis lønregulering i takt med pristigningen. Det er jo, som jeg tidligere har haft lejlighed til at sige — og det ved jeg, at ikke alene Alfred Petersen fra Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund, men endogså Eiler Jensen fra LO er enige med mig i — sådan, at for det første kommer disse lønreguleringer alt, alt for sent, og for det andet er de alt for ringe. Man regulerer ikke lønningerne tilstrækkeligt, så de virkelig følger med prisstigningerne. Vi har oplevet adskilligt af det, jeg vil kalde pristalsfusk i de forløbne år. Jeg er af den opfattelse, at dette er noget i samme retning, omend gennemført på en anden måde end tidligere, idet man nu unddrager alle de indirekte skatter og afgifter fra pristallet. Vi kan ikke være tilhængere af dette.

Jeg er ganske klar over, at noget af det, der skal laves et stort nummer ud af i den kommende tid, er udbyttebegrænsningen. Det skal siges navnlig til arbejderne i dette land: nok har vi ved lov vedtaget, at I ikke må få mere i lønforhøjelse, end I nu får, men til gengæld klipper vi kapitalisternes klør derved, at vi vedtager en lov om udbyttebegrænsning. Tillad mig at gentage, hvad jeg har givet udtryk for før, at denne lov om udbyttebegrænsning er så lidt værd som ingenting. Det er en midlertidig udbyttebegrænsning, det er nærmere en art tvungen opsparing, som kun skal gælde for 2 år. Lovforslaget er endda gjort betydeligt ringere mellem første og anden behandling, idet regeringen og regeringspartierne tog hensyn til indsigelser fra Fondsbørsens medlemmer, således at aktionærerne i de aktieselskaber, som i fjor udvidede aktiekapitalen mod kontant indbetaling — ikke i forhold til hvad aktierne er eller var værd, men mod en mindre kon-

tant indbetaling — alligevel skal have udbytte, som om de havde betalt aktierne efter deres børskurs. Det kan ikke stemme os mildere over for lovforslaget.

Det er også nødvendigt her at sige, at de penge — hvis der overhovedet bliver tale om summer, der kan ses og tælles — som aktieselskaberne bliver forhindret i at udbetale i udbytte i de kommende 2 år, dem vil de kunne spare op og under en eller anden form lade komme aktionærerne til gode, når de 2 år er forbi. Så bliver det formodentlig et spørgsmål om skatteteknik, hvorvidt man efter de 2 år vil forhøje udbytteprocenten og dermed udbytteudbetalingen, eller hvorvidt man kan klare sig ved en eller anden form for bonus, eller hvorvidt man vil foretrække sammen med andre forøgelse af aktieselskabernes formue at give aktionærerne pengene i form af friaktier eller billige aktier. Der ville have været mening i et lovforslag om udbyttebegrænsning, hvis regeringen samtidig i lovforslaget havde indsat en bestemmelse om, hvad de penge, der spares, skal bruges til, og forlangt, at de skulle bruges til samfundsgavnligt formål, eventuelt til en samfundsmæssig investeringsfond. Noget sådant har regeringen ikke villet, og man må dog i hvert fald erkende, at med den korte tid, der har været levnet vort parti, har det været en umulighed for os at udarbejde et forslag, der kunne sørge for, at der kom lidt mening i udbyttebegrænsningsloven. Vi har dermed ikke opgivet tanken. Vi forbeholder os senere at komme med et lovforslag, der kan supplere dette lovforslag om en såkaldt udbyttebegrænsning. Men vi er altså ikke i stand til at gøre det nu, og da vi ikke kan se, at lovforslaget er noget som helst andet end det, man kalder et figenblad — i Amerika ville visse kredse måske kalde det brystholder og trusser til hunde, som altså måske nok tilsyneladende kan skjule visse ting, men i virkeligheden henleder opmærksomheden på dem — så ser vi os ikke i stand til at stemme for lovforslaget. Vi vil ikke anerkende, at dette er udbyttebegræns-

[Aksel Larsen.]

ning; vi ønsker at gøre dette så klart som muligt for befolkningen, og derfor vil vi undlade at stemme om lovforslaget. Vi vil undlade at stemme af den grund, at vi naturligvis ikke kan bestride, at der er en mulighed for, at de beskedne summer, som aktieselskaberne i løbet af de 2 år kan opsparere til gavn for aktionærerne, senere vil kunne anvendes til investeringsformål. Men det er det eneste gode, der kan siges om dette lovforslag, og det er ikke tilstrækkeligt til, at vi kan stemme for det; vi afholder os derfor fra at stemme.

Lad mig til slut komme med et par bemærkninger om den højtærede statsministers standpunkter og udtalelser.

Jeg ser i socialdemokratiets hovedorgan *Aktuelt* for 4. marts, at den højtærede statsminister har talt på et partimøde i København, og dette partimøde refereres under overskriften: „Stærk hyldest til Krag på partimøde“. Ifølge referatet i *Aktuelt* — jeg beder om tilladelse til to korte citater — siger den højtærede statsminister i sin tale, der blev hyldet så stærkt, følgende:

„Det havde været fristende at udskrive valg i en sådan situation, sagde J. O. Krag. Det mest fristende var vel nok, at vi så kunne have fået konstateret SFs nedadgående linje“.

Jeg beklager dybt, at den højtærede statsminister ikke faldt for fristelsen, men jeg forstår det så inderlig godt; grunden hertil har han nemlig selv givet oplysning om senere i sin tale, hvor han sagde følgende:

„Vi kunne imidlertid ikke forsvare at hensætte landet i 3 ugers uvished, hvor ingen vidste, om helhedsløsningen blev gennemført eller ej. Vore vælgere ville næppe have forstået det, hvis vi i en sådan situation havde undladt at bruge den magt og den indflydelse, som de har givet os.“

Vore vælgere ville ikke have kunnet forstå det! Først siger den højtærede statsminister: hvis vi var gået til valg, så havde vi vundet en kolossal valgsejr og omtrent demoleret socialistisk folkeparti, men desværre, vore vælgere ville ikke have kunnet forstå det — de ville altså ikke have givet os en valgsejr. Det må være meningen med det, ellers er der

overhovedet ingen logik i det. (*K. B. Andersen*: Det er for ringel!). Ja, jeg er ganske enig med det ærede medlem hr. K. B. Andersen, at det er for ringe af den højtærede statsminister at optræde sådan, men det harmonerer særdeles udmærket — det harmonerer særdeles udmærket — med det, vi oplevede her hin onsdag og torsdag. Onsdag aften ved ottetiden stod den højtærede statsminister her på talerstolen og holdt en kraftfuld tale og lod folketinget vide: hvis I ikke makker ret, hvis I ikke sluger helhedsløsningen med hud og hår uden protest, vil der komme valg. Jeg ved godt, hvorfor statsministeren holdt denne tale. Det var, fordi en væsentlig del af de ærede medlemmer i denne sal af en eller anden mærkværdig grund havde fået den tossede idé, at stemningen var socialdemokratiet gunstig ude på arbejdspladserne, og at man ville være sikker på at vinde en valgsejr. Torsdag så det helt anderledes ud. Formodentlig havde man skaffet sig noget bedre informationer, og i hvert fald så betænkte socialdemokratiet, regeringen og den højtærede statsminister sig, og så blev statsministeren hyldet på socialdemokratiets partimøde i København, fordi han undlod at udskrive valg, eftersom vælgerne nok ikke ville have forstået det.

Jeg skal lade det være nok med det ... (*Munterhed*) ... Ja, jeg kan godt forstå, at regeringen og de ærede socialdemokratiske medlemmer er glade for, at jeg lader det være nok med dette, men jeg lader det alligevel være nok med dette.

For at man ikke skal være i tvivl, vil jeg til slut oplyse, at vi agter at stemme imod forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster, at vi agter at stemme for forslag til lov om pris- og avancementstop og forslag til lov om indseende med priser, at vi agter at afholde os fra at stemme om forslag til lov om udbyttebegrænsning, at vi agter at stemme for forslag til lov om ændringer i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd, og at vi agter at stemme imod forslag til lov om beregning af et reguleringspristal.

Rimstad: Den afsluttende bemærkning fra vort partis side til den såkaldte helhedsløsning skal blot være følgende: vi kan ikke stemme for denne lovgivning, fordi

[Rimstad.]

vi anser dens kommende virkninger på beskæftigelsesspørgsmålet for alt for risikable for vort samfund. Vi kan godt tilføje: alt for risikable for vort samfunds struktur. Når der intet er tilbage at dele — og det er der ikke mere på dette tidspunkt, fordi vi allerede har disponeret over den beskedne produktionsstigning, der er opnået, ikke alene i den forløbne tid, men også i den kommende tid, et godt stykke frem i tiden — vil yderligere uddelinger af lønforhøjelser kun bevirke, at vore valutareserver kommer i nød, og at kronen giver efter.

Vi vil derfor stemme imod samtlige regeringens kriselovsforslag, der også efter regeringens ønske skal betragtes som en helhed, men vi vil stemme for forslag til lov om et reguleringspristal, som er uden for denne helhedsløsning.

Rosing: Når jeg tager ordet under denne debat, er det for at begrunde min stillingtagen til lovforslagene inden afstemningen.

Jeg vil gerne minde om den udtalelse, jeg gav i folketinget straks efter valget i 1960, hvor jeg erklærede, at jeg normalt ikke ville stemme i indre danske sager, men forbeholdt mig at stemme i sådanne sager, hvor det har særlig betydning for grønlandske interesser. Jeg vil gerne minde det høje ting om de udtalelser, jeg flere gange har fremsat her om betydningen af besejlingens uforstyrrede opretholdelse på Grønland, sidste gang kort før jul. Besejlingen af Grønland er et vitalt problem for os. Under strejken i 1961 havde vi lejlighed til at se de meget alvorlige følger af en afbrydelse, følger, som må gøre det til en uafviselig pligt for en grønlandsk folketingsmand at gøre, hvad han kan for at sikre besejlingen. Jeg vil derfor stemme for forslaget om forlængelse af de kollektive overenskomster. Jeg gør det uden dermed at ville tage stilling til enkeltheder eller principper i forslaget, men hvis det vedtages, medfører det, at vi undgår en afbrydelse af besejlingen.

Jeg skal tilføje, at jeg i konsekvens af min linje ikke vil tage stilling under afstemningen om regeringens øvrige forslag til en økonomisk helhedsløsning.

Statsministeren (J. O. Krag): Tilsyneladende står de to regeringspartier over for en samlet oppositionsblok, som vi må kappes med i stemmer og kun har parlamentarisk overvægt over for med et meget lille flertal. Spørgsmålet er, om denne situation er ægte eller uægte. Jeg mener, at den på en måde er uægte.

Hvad er det, denne forenede opposition er enig om, denne forening, hvor vi finder det ærede medlem hr. Aksel Larsen i varm forbrødring med de konservative, venstre og de uafhængige? Hvad står disse fire forenede oppositionspartier for? Svaret er desværre, at de ikke står for noget positivt; de er enige om at gå imod regeringens helhedsløsning, men de er ikke enige om noget at sætte i stedet. Det er altså en falsk problemstilling, hvis man tror, at situationen er den, at regeringen med en lille stemmeflerhed må gennemføre sin helhedsløsning over for en anden plan. En sådan anden plan foreligger ikke. Den samlede opposition er enig om noget rent negativt; der eksisterer intet alternativ til regeringens helhedsløsning.

Det er fortsat regeringens indtryk, at det er i samfundets åbenbare interesse, at disse lovforslag gennemføres, og jeg vil gerne tilføje, at det er mit indtryk, at der er udbredt forståelse herfor i den danske befolkning.

Poul Møller: Jeg skal kun sige til den højtærede statsminister, at jeg synes ikke, han skal føre debatten ned på det niveau. Det forhold, at socialistisk folkeparti går imod et forslag ud fra helt andre synspunkter, end den borgerlige opposition gør det, skal ikke føre til, at man kan tale om en forbrødring eller en forening af venstre, de konservative og socialistisk folkeparti. Der, hvor vi ser forening imellem de socialistiske partier, er f. eks. på Københavns rådhus i denne måned. Det er en forening, det er en forbrødring, hvor man sammen går ind for et positivt forslag, og det ser vi, hvis det ærede medlem hr. Niels Matthiasen får det, som han gerne vil have det, eller det ærede medlem hr. Peter Nielsen, som har bebudet fra denne talerstol, at hvis de to partier tilsammen får flertal en dag, vil de regere sammen. Det er forening, det er forbrødring, men det, at vi ud fra vidt forskellige

[Hans Rasmussen.]

til prisstop og avancementstop, kan ikke gå med til udbyttebegrænsning, finder ikke den automatiske dyrtidsregulering i orden, kan heller ikke gå med til de specielle spørgsmål, der er ordnet på arbejdsmarkedet, om sygelønsspørgsmålet og meget andet. Det ærede medlem har intet at stille i udsigt, det ærede medlem og hans parti er i den grad kommet i vanskeligheder, at det ærede medlem nu skal fri sig ud af det med en lang række tirader om, hvad fagforeningsfolk og andre har sagt ved møder. Det er jo kendsgerningerne. Det ærede medlem har kun at byde på en forhandling med Dansk Arbejdsgiverforening, en forhandling, som det ærede medlem ved ikke kan resultere i noget positivt. Det er derfor, det ærede medlems stilling er så svær. Til lykke med sammenslutningen til den anden side, med den dolk, som arbejderbevægelsen kan vente fra det ærede medlem.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Hidtil har den højtærede statsminister kun bebrejdet os, at vi ikke i denne situation fra hin mandag, da regeringen kom med sine lovforslag, kom med et alternativ. Nu bebrejder det ærede medlem hr. Hans Rasmussen os, at jeg ikke for 30 år siden er kommet med et alternativ. Jeg ved snart ikke, hvad jeg skal tro. Men i øvrigt blev det ærede medlem hr. Hans Rasmussen naturligvis mere ophidset og talte mere kraftigt end den højtærede statsminister, og det er der ikke noget mærkeligt i, for vi har alle vor mentalitet og alle vor måde at tale på, men de er i virkeligheden på samme linje. De er næsten forargede over, at her kommer et tilfælde, hvor socialistisk folkeparti stemmer sammen med venstre og de konservative. Hvis det virkelig er så principielt forargeligt, hvordan har så den højtærede statsminister det, og hvordan havde det ærede medlem hr. Hans Rasmussen det i fjor, da praktisk taget hele socialdemokratiet, dog med en vis undtagelse for det ærede medlem hr. Hans Rasmussens vedkommende, stemte sammen med venstre og de konservative, ikke imod noget, som de af forskellige grunde anså for forkert, men for noget, som de alle sammen hævdede var aldeles strålende og godt?

(Kort bemærkning).

Axel Kristensen: Jeg må måske i anledning af det sidste gøre opmærksom på, at vi stemte ikke for mæglingforslagets ophøjelse for 2 år siden; vi fremsatte et særligt lovforslag.

Til det ærede medlem hr. Hans Rasmussen vil jeg sige, at jeg opfatter det ikke som noget ringe at varetage erhvervslivets interesser; jeg tror, at det også er i arbejderne interesse. Det, at de arbejdspladser, der findes, klarer sig godt, tjener penge, bliver udviklede og får gode vilkår, anser jeg for noget meget væsentligt. Hvis det ærede medlem hr. Hans Rasmussen kan påvise, at mit parti varetager særinteresser imod arbejderne sande interesser, så er jeg villig til diskussion, men så længe det ærede medlem ikke kan det, skal han ikke ved hver lejlighed påstå, at når vi tager saglige standpunkter, er det for at varetage enkeltgruppers interesser. Det er det ikke. Når vi f. eks. fra vor side går ind for bedre vilkår til landbruget, så er det, fordi vi ved, at ellers kan vor eksport ikke opretholdes. Hvis det var sandheden, at dansk landbrug på lang sigt ikke kunne leve under den form, det har nu, var det håbløst at opretholde den ved tilskud og lignende, men Danmark kan i dag ikke tåle at miste den eksport af en produktion, som ikke kan betale sig, og derfor kommer Danmark til at støtte den under en eller anden form. Det sker i hele befolkningens interesse; det er ikke de enkelte ejeres interesser, vi varetager.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Den blok og den forening, som den højtærede statsminister taler om, får vi at se også ved afstemningen om lovforslaget om pris- og avancementstop og om lovforslaget om indseende med priser, og jeg vil tro ved en lang række andre lovforslags vedtagelse her i det høje ting.

Jeg vil gerne komplimentere den højtærede statsminister med det fund, han har gjort i dagens avis. Jeg må sige, at jeg havde ikke ventet, at statsministeren ville hente sin argumentation imod oppositionspartierne her i salen fra en reportageartikel. Det er jo ikke bladets lederstandpunkt, det er ikke bladets synspunkt, der her er tale om;

[Poul Møller.]

det er ikke nogen politiker fra nogen af oppositionspartierne, der her har udtalt sig. Dette er ikke således, som når den højtærede statsminister udtaler sig det ene eller det andet sted, på pressemøder hist og her. Dette avisreferat er ikke noget, som oppositionen står bag ved, og det ved den højtærede statsminister godt. Men jeg komplimenterer ham for, at han vil prøve på i en situation, hvor han selv har talt om, at samarbejdslinjen skal genoptages — den, som han nu har brudt — at han som hovedargument ved afslutningen af debatten her om helhedsløsningen finder en politisk reportageartikel, en enkelt vending, frem, hvor der er brugt en formulering, som han udmærket ved slet ikke dækker et politisk standpunkt. Han ved, der ikke er nogen blok; han ved, der ikke er nogen forbrødring; han ved, der ikke er aftalt nogen forening mellem det socialistiske folkeparti og den borgerlige opposition. Denne viden burde den højtærede statsminister erkende, og hvis han ikke erkender denne viden, vil han få meget, meget vanskeligt ved nogen sinde at få genskabt den tone og den samarbejdsform, som der hidtil har været her i det høje ting.

(Kort bemærkning).

Hans Rasmussen: Jeg synes, at det ærede medlem hr. Axel Kristensen går for vidt i sine betragtninger. Det er, ligesom om det politiske moment helt drages i baggrunden. Det, vi skal have klaret fra venstre og de ærede ordførere fra venstre, er bare, at vi skal finde forståelse i det hele. Mon det ikke ligger sådan, at også venstre laver politik, og mon det ikke ligger sådan, at venstre har interesser af økonomisk og politisk art, som de skal have varetaget? Når det drejer sig om landbrugets interesser, ja, så kan vi jo se, hvor partiet venstre er henne, når vi en skønne dag skal have gjort hele denne stilling op.

Over for det ærede medlem hr. Aksel Larsen vil jeg sige, at det er rigtigt, at der har fundet forligspolitik sted her i det høje ting, men det er lige så rigtigt, at de ønsker, som navnlig er fremsat fra arbejderbevægelsens side, når det drejer sig om prisstop, avancestop og en udbyttebegrænsning, er

ønsker, som ikke rigtig har kunnet slå igennem i det høje ting. Når så endelig de kommer frem i lovforslagsform, er det ærede medlem og hans parti ikke hjemme. Jeg må sige, det er godt gjort.

Statsministeren (J. O. Krag): Pointen i mit ganske korte indlæg var jo netop, at vi står over for en blok af stemmende partier, der ikke er enige om noget som helst andet end dette negative at gå imod regeringen, og som ikke selv har noget andet, de kan enes om at sætte i stedet for dens forslag, og det bekræftede det ærede medlem hr. Poul Møller jo på fortrinlig illustrerende måde i sit sidste indlæg.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Jeg forstår, at det ærede medlem hr. Hans Rasmussen er kommet i tanker om, at socialdemokratiet har ført forligspolitik og stemt sammen med venstre og de konservative, og han har vel heller ikke glemmt, at den højtærede statsminister, sidst vi diskuterede her i tinget, udtalte som sit ønske og sit håb, at socialdemokratiet meget snart igen ville komme til at samarbejde med venstre og de konservative. Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen lader altså her den principielle forargelse falde og mener, at det kan man meget vel.

Jeg forstår godt, at som det går her i disse dage, så er det svært for os alle sammen at holde rede på det hele; det ærede medlem hr. Hans Rasmussen går altså nu ikke alene ud fra, at vi vil stemme imod forslaget om en sygelønsordning, som vi ikke har noget imod — det, at det står i et lovforslag, kan nu ikke få os til at synes godt om det øvrige i lovforslaget — men det ærede medlem hr. Hans Rasmussen går virkelig også nu og tror, at vi vil stemme imod lovforslagene om pris- og avancestop og om indseende med priser. Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen vil blive behageligt overrasket, når afstemningen foregår. Alle andre i denne sal ved, hvordan vi vil stemme.

Den højtærede statsminister gentager, at regeringen står over for en blok. Ja vel, men det, jeg gerne vil have klar besked om — jeg har for så vidt fået det af det ærede

[Aksel Larsen.]

medlem hr. Hans Rasmussen; nu ønsker jeg det fra statsministeren — er dette: er det principielt forkert, og er det mere end forargeligt, at et arbejderparti i nogen som helst situation stemmer sammen med venstre og de konservative? Det vil jeg gerne have et ja eller et nej til.

(Kort bemærkning).

Axel Kristensen: Jeg skal blot konstatere, at det ærede medlem hr. Hans Rasmussen ikke sagde noget som helst, der afkræftede det, jeg havde sagt om, at vor stilling var rent saglig og ikke varetagende særinteresser. Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen kan ikke afkræfte, at Danmark ikke kan undvære landbrugseksporerten, og at den nødvendigvis må opretholdes, indtil vi får andre indtjeningsmuligheder. Andet er det jo ikke, vi ønsker at fremme.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at der vil være et foretaget afstemning ved navneopråb over det første af lovforslagene, der kommer til afstemning, nemlig forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster.

For de øvrige lovforslags vedkommende vil jeg under hensyn til de meddelelser, der er givet af ordførerne, regne med, at der kan foretages afstemning på normal måde. Jeg henstiller, at medlemmerne af hensyn til sagernes vigtighed bliver på deres pladser, indtil der er stemt om samtlige lovforslag.

Forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster blev ved det derefter foretagne navneopråb, som nedenstående liste viser,

vedtaget med 90 stemmer mod 87; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod; 1 medlem var fraværende.

Ja:

Albertsen, Erhardt Andersen, K. B. Andersen, Nina Andersen, Kaj Andresen, Arup, Baunsgaard, Bladt, Bomholt, Ditlevsen, Dupont, Holger Eriksen, Aage Fogh, Mikael Gam, Gerholm, Gorrsen, Victor

Gram, Lis Groes, Andreas Hansen, Boye Hansen, Jørgen Peder Hansen, Lysholt Hansen, Ove Hansen, Poul Hansen (Grenå), Poul Hansen (Kalundborg), Qvist Hansen, Rasmus Hansen, Thomas Have, Hjortnæs, Horn, Hougaard, Hans Hækkerup, Per Hækkerup, Erhard Jakobsen, Frode Jakobsen, Carl P. Jensen, Egon Jensen, Jens P. Jensen, Kai Jensen, Lars P. Jensen, Lund Jensen, Lykke Jørgensen, Peter Jørgensen, Kirkegaard, Aage Knudsen, Bodil Koch, Kolbjørn, J. O. Krag, Evald Kristensen, Peter Kristensen (Ålborg), Bjørn Krogh, H. Larsen (Bjerre), Helge Larsen, Waldemar Laursen, Lindberg, Niels Matthiasen, Th. Mikkelsen, Niels Mørk, Carl Nielsen, Helge Nielsen, Johan Nielsen, K. Axel Nielsen, Peter Nielsen, Poul Nilsson, A. C. Normann, Viola Nørlov, Axel Ivan Pedersen, Gustav Pedersen, Orla Pedersen, Carl Petersen, Grethe Philip, Kjeld Philip, Chr. Rasmussen, Hans Rasmussen, Henning Rasmussen, Kaj Rasmussen, P. A. Rasmussen, Retoft, Rosing, Else-Merete Ross, Rudy Schrøder, Astrid Skjoldbo, Skytte, Elna Syvertsen, Søgaard, Axel Sørensen, Robert Sørensen, Teichert, Chr. Thomsen og Wingsøe.

Nej:

Anders Andersen, Søren Andersen, Vagn Bro, Hanne Budtz, Bækgaard, Alfred Bøgh, Baagø, Henry Christensen, Jens Chr. Christensen, N. Chr. Christensen, Clausen (Olufskjær), Haunstrup Clemmensen, Dalsgaard, Damsgaard, Erik Eriksen, Niels Eriksen, P. E. Eriksen, Fanger, Per Federspiel, Foged, Foss, From, Gottschalck-Hansen, Grøndahl, Hagen Hagensen, Ejnar Hansen, Holger Hansen, Johs. Hansen, Mose Hansen, Viggo Hauch, Heilesen, Holmberg, Asger Jensen, Edv. Jensen, Erik A. Jensen, Jørgen Jensen, Søren Jensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Thisted Knudsen, Conrad Kofoed, Ole Bjørn Kraft, Erik Kragh, Axel Kristensen, Ejner Kristensen, Morten Lange, Aksel Larsen, Arne Larsen, Peter Larsen, Anker Lau, Marie Antoinette von Lowzow, Chr. Madsen, Juul Madsen, O. Mathiasen, Kai Moltke, Clara Munck, Poul Møller, Harald Nielsen, Ninn-Hansen, Helga Pedersen, Ellen Strange-Petersen, Ellen Poulsen, Finn Poulsen, Iver Poulsen, Vestergaard Poulsen, Herluf Rasmussen, Raun-

kjær, Niels Ravn, Reedtz-Thott, Rimstad, Sinnbeck, Skræppenborg-Nielsen, Storgaard, Adolph Sørensen, Erna Sørensen, Jacob Sørensen, Poul Sørensen, Thestrup, Knud Thomsen, Poul Thomsen, Skov Thulesen, Ib Thyregod, H. C. Toft, Gertie Wandel, Weikop, Birthe Wetlesen, Vivike og Østergaard.

Stemmer ikke:

Hans Schmidt.

Fraværende med anmeldt forfald:

Johan Poulsen.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om pris- og avancestop blev, efter at der ved en på sædvanlig måde foretaget afstemning var konstateret en uoverensstemmelse med hensyn til stemmetallene, ved et derefter foretaget navneopråb, som nedenstående liste viser,

vedtaget med 100 stemmer mod 76; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod; 1 medlem var fraværende.

Ja:

Albertsen, Erhardt Andersen, K. B. Andersen, Nina Andersen, Kaj Andresen, Arup, Baunsgaard, Bladt, Bomholt, Ditlevsen, Dupont, Holger Eriksen, Aage Fogh, Mikael Gam, Gerholm, Gorrsen, Victor Gram, Lis Groes, Andreas Hansen, Boye Hansen, Jørgen Peder Hansen, Lysholt Hansen, Ove Hansen, Poul Hansen (Grenå), Poul Hansen (Kalundborg), Qvist Hansen, Rasmus Hansen, Thomas Have, Hjortnæs, Horn, Hougaard, Hans Hækkerup, Per Hækkerup, Erhard Jakobsen, Frode Jakobsen, Carl P. Jensen, Egon Jensen, Erik A. Jensen, Jens P. Jensen, Kai Jensen, Lars P. Jensen, Lund Jensen, Lykke Jørgensen, Peter Jørgensen, Kirkegaard, Aage Knudsen, Bodil Koch, Kolbjørn, J. O. Krag, Evald Kristensen, Peter Kristensen (Ålborg), Bjørn Krogh, Morten Lange, Aksel Larsen, Arne Larsen, H. Larsen (Bjerre), Helge Larsen, Waldemar Laursen, Lindberg, Chr. Madsen, O. Mathiasen, Niels Matthiasen, Th. Mikkelsen, Kai Moltke, Niels Mørk, Carl Nielsen, Helge Nielsen, Johan Nielsen, K. Axel Nielsen, Peter

Nielsen, Poul Nilsson, A. C. Normann, Viola Nørlov, Axel Ivan Pedersen, Gustav Pedersen, Orla Pedersen, Carl Petersen, Grethe Philip, Kjeld Philip, Chr. Rasmussen, Hans Rasmussen, Henning Rasmussen, Herluf Rasmussen, Kaj Rasmussen, P. A. Rasmussen, Retoft, Else-Merete Ross, Rudy Schrøder, Astrid Skjoldbo, Skræppenborg-Nielsen, Skytte, Storgaard, Elna Syvertsen, Søgaard, Axel Sørensen, Robert Sørensen, Teichert, Chr. Thomsen, Wingsøe og Vivike.

Nej:

Anders Andersen, Søren Andersen, Vagn Bro, Hanne Budtz, Bækgaard, Alfred Bøgh, Baagø, Henry Christensen, Jens Chr. Christensen, N. Chr. Christensen, Clausen (Olufskjær), Haunstrup Clemmensen, Dalsgaard, Damsgaard, Erik Eriksen, Niels Eriksen, P. E. Eriksen, Fanger, Per Federspiel, Foged, Foss, From, Gottschalck-Hansen, Grøndahl, Hagen Hagensen, Ejnar Hansen, Holger Hansen, Johs. Hansen, Mose Hansen, Viggo Hauch, Heilesen, Holmberg, Asger Jensen, Edv. Jensen, Jørgen Jensen, Søren Jensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Thisted Knudsen, Conrad Kofoed, Ole Bjørn Kraft, Erik Kragh, Axel Kristensen, Ejner Kristensen, Peter Larsen, Anker Lau, Marie Antoinette von Lowzow, Juul Madsen, Clara Munck, Poul Møller, Harald Nielsen, Ninn-Hansen, Helga Pedersen, Ellen Strange Petersen, Ellen Poulsen, Finn Poulsen, Iver Poulsen, Vestergaard Poulsen, Raunkjær, Niels Ravn, Reedtz-Thott, Rimstad, Sinnbeck, Adolph Sørensen, Erna Sørensen, Jacob Sørensen, Poul Sørensen, Thestrup, Knud Thomsen, Poul Thomsen, Skov Thulesen, Ib Thyregod, H. C. Toft, Gertie Wandel, Weikop, Birthe Wetlesen og Østergaard.

Stemmer ikke:

Rosing og Hans Schmidt.

Fraværende med anmeldt forfald:

Johan Poulsen.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om indseende med priser vedtoges med 100 stemmer mod 76; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om udbyttebegrænsning m. v. vedtoges med 89 stemmer mod 76; 13 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om ændringer i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd vedtoges med 100 stemmer mod 8; 70 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om beregning af et reguleringspristal vedtoges med 165 stemmer mod 12; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om udlån til statshusmandsbrug m. m.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 38) findes i tidenden sp. 3601, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 453).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Teichert: Udvalget har holdt et møde mellem anden og tredje behandling, og et flertal inden for udvalget indstiller lovforslaget til vedtagelse i den form, det har fået ved anden behandling.

Niels Erisen: Ved tredje behandling af denne lovgivning i fjor tilkendegav jeg på mit partis vegne, at det var sidste gang, vi stemte for denne lov i dens hidtidige form. Det vil sige, at vi ønskede fastlagt, hvor store beløb der kunne bruges til udstykning af det samlede beløb, der er til rådighed til udstykning, køb af tillægsjord, støtte til sammenlægninger og til oprettelse af gartnerier.

Alligevel har ministeren foreslået en nogenlunde uændret udlånslov, og det er ikke lykkedes under udvalgsbehandlingen at få indført ændringer, der imødekommer os på dette punkt. Vi stillede derfor til anden behandling et ændringsforslag, der fastslog, at midler af rådighedsbeløbet kun i ganske særlige tilfælde bør anvendes til oprettelse af nye husmandsbrug. Dette ændringsforslag blev forkastet, til trods for at ændringen ville medføre, at der blev flere penge til rådighed dels til sammenlægning, dels til forbedring af bestående brug, altså større støtte til bestående husmandsbrug til rationalisering, hvilket ud fra såvel en samfundsøkonomisk som en landbrugs-mæssig betragtning må anses for at være rigtigt.

Jeg behøver ikke her at opridse landbrugets situation; det gjorde jeg ved lovforslagets første behandling, men vi ved, at landbruget arbejder på at finde frem til en struktur, der kan udnytte moderne teknik bedst muligt, og vi ved, at der i løbet af få år vil være for få unge til at overtage bestående brug. På dette tidspunkt finder vi det derfor urigtigt at fortsætte udstykningen bortset fra nyindvundne arealer.

Vi kan derfor ikke stemme for lovforslaget, men da vi blev imødekommet i henseende til større støtte til udviklingen af gartnerier på små husmandsbrug, vil vi undlade at stemme.

Niels Ravn: Da den lov, der danner baggrund for det forslag til udlånslov, vi behandler i dag, for tiden er til principiel drøftelse her i tinget, skal jeg afholde mig